



## Lauku tūrisms un nodokļi

*Jadviga Neilande*

*14. jūlijs (2009)*

### SKAIDROJUMI



**Tūrisma likumā ir definēts, ka lauku tūrisms ir tūrisma veids, kura mērķis ir, balstoties uz vietējiem sociāliem, kultūras un dabas resursiem, piedāvāt tūristiem iespēju atpūsties vai izmantot tūristu mītnes lauku teritorijā.**

Savukārt likuma "**Par iedzīvotāju ienākuma nodokli**" **9. panta 3.2 daļā** ir sacīts, ka lauku tūrisma pakalpojumi šā likuma izpratnē ir lauku teritorijās vai lauku apdzīvotās vietās sniegtie viesu izmitināšanas pakalpojumi speciāli ierīkotās viesu izmitināšanas mītnēs vai citās pielāgotās telpās, kurās gultas vietu pamatskaits nepārsniedz 12 un gultas vietu papildu skaits nav lielāks par 6, kā arī ar tiem saistītie papildu pakalpojumi, kas balstās uz vietējiem kultūras un dabas resursiem.

Tūrisma pakalpojumus var sniegt komersants - juridiskā vai fiziskā persona, kura reģistrējusies Uzņēmumu reģistrā, vai saimnieciskās darbības veicējs, kurš reģistrējies Valsts ieņēmumu dienestā.

Personām, kuras sniedz lauku tūrisma pakalpojumus, vispirms jāievēro **Tūrisma likums**. Tūrisma likuma **11. panta septītajā daļā** ir svarīgs nosacījums: komersanti un saimnieciskās darbības veicēji nodrošina, ka tūristu mītnēs izmitinātie ārzemnieki personīgi aizpilda un paraksta deklarācijas veidlapu un pierāda savu identitāti, uzrādot derīgu, identitāti apliecināšu dokumentu. Šis noteikums neattiecas uz minēto ārzemnieku laulātajiem, nepilngadīgajiem bērniem un tūristu grupas dalībniekiem. Deklarācijas veidlapu par ārzemniekiem, kas ceļo tūristu grupās, aizpilda un paraksta tūristu grupas vadītājs. Deklarācijas veidlapas paraugu, tās aizpildīšanas, parakstīšanas, uzglabāšanas kārtību un termiņu, kā arī kārtību, kādā to nodod tiesībaizsardzības iestādēm, nosaka Ministru kabineta 03.04.2007. noteikumi Nr. 226 "Noteikumi par ārzemnieka deklarācijas veidlapas aizpildīšanas, glabāšanas un nodošanas kārtību".

### Reģistrācija

#### 1. Saimnieciskās darbības veicējs

Fiziskās personas reģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējas 30 dienu laikā pēc saimnieciskās darbības sākšanas. VID izsniedz šīm personām nodokļu

maksātāja reģistrācijas apliecību. Reģistrācija VID ir bez maksas, un tai ir samērā vienkārša kārtība.

## 2. Individuālais komersants

Individuālais komersants ir fiziskā persona, kura kā komersants ierakstīta Komercreģistrā. Fiziskā persona var reģistrēties uzreiz kā individuālais komersants, bet obligāti tas jādara, ja:

1. tas ir VID reģistrēts saimnieciskās darbības veicējs, kura gada apgrozījums no veiktās saimnieciskās darbības pārsniedz 200 000 latu;
2. tas savas saimnieciskās darbības veikšanai vienlaikus nodarbina vairāk nekā piecus darbiniekus.

Valsts nodeva par ierakstīšanu Komercreģistrā ir 20 latu.

## 3. SIA

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir juridiska persona, kuras dibināšanai nepieciešams sākuma minimālais pamatkapitāls 2000 latu vai mantiskais ieguldījums šīs summas apmērā.

Līdz reģistrācijas pieteikuma iesniegšanai pamatkapitāls apmaksājams vismaz 50% apmērā. Pārējā daļa apmaksājama viena gada laikā no dienas, kad sabiedrība ierakstīta Komercreģistrā.

Dibinātāji uz dibināmās sabiedrības vārda atver bankā kontu, organizē naudas iemaksāšanu tajā un saņem no bankas komercreģistra iestādei adresētu izziņu, kas apliecina līdz dibināšanai apmaksātā pamatkapitāla lielumu.

Ja, dibinot sabiedrību, pamatkapitāls vai tā daļa tiek apmaksāta ar mantisko ieguldījumu, dibinātāji organizē tā novērtēšanu.

**"No 2009. gada 1. janvāra ar nodokli netiek aplikti ienākumi no lauku tūrisma pakalpojuma sniegšanas, ja tie nepārsniedz 4000 latu."**

SIA var dibināt viena persona vai vairākas. Atšķirībā no saimnieciskās darbības veicēja un individuālā komersanta SIA atbild tikai ar sabiedrības mantu. Fiziskās personas atbild ar visu, arī personīgo mantu.

SIA dibināšana ir sarežģītāka nekā saimnieciskās darbības veicēja (SDV) un individuālā komersanta (IK) reģistrācija, jo nepieciešams vairāk dokumentu - statūti, dibināšanas līgums un citi.

Pēc pārskata gada beigām sabiedrības dalībniekiem ir tiesības peļņu sadalīt dividendēs atbilstoši savam ieguldījumam.

Valsts nodeva par SIA ierakstīšanu Komercreģistrā ir 100 latu, kā arī citi papildus obligātie maksājumi atbilstoši Ministru kabineta 20.02.2007. noteikumiem Nr.140 "Noteikumi par ierakstu izdarīšanas Uzņēmumu reģistra žurnālā un komercreģistrā, kā arī iesniedzamo dokumentu reģistrēšanas valsts nodevu".

Personas - SDV, IK, SIA - uzskatāmas par reģistrētām Nodokļu maksātāju reģistrā tikai pēc nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecības saņemšanas. SDV saņems apliecību Valsts ieņēmumu dienestā, bet IK un SIA - Uzņēmumu reģistrā. Nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecība ir tas pats, kas komersanta apliecība.

## Grāmatvedība

Vienkāršā ieraksta sistēmā grāmatvedību kārtot:

1. individuālie komersanti, kuru apgrozījums (ieņēmumi) no saimnieciskajiem darījumiem iepriekšējā pārskata gadā nepārsniedz 200 000 latu;
2. saimnieciskās darbības veicēji.

Saimnieciskās darbības veicējs līdz pēctaksācijas gada 1. aprīlim iesniedz VID gada ienākumu deklarāciju.

Individuālais komersants, kas kārtot grāmatvedību pēc vienkāršās ierakstu sistēmas, arī iesniedz gada ienākumu deklarāciju. Ja tas kārtot grāmatvedību pēc divkāršā ieraksta principa, tad iesniedz Ministru kabineta 08.05.2007. noteikumu Nr. 301 "Noteikumi par individuālo komersantu finanšu pārskatiem" noteiktajā kārtībā Valsts ieņēmumu dienestā finanšu pārskatu un gada ienākumu deklarāciju.

SIA grāmatvedību kārtot tikai pēc divkāršās ieraksta sistēmas. SIA ne vēlāk kā līdz 30. aprīlim iesniedz VID gada pārskatu un uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju.

## Apliekamais ienākums

### Saimnieciskās darbības veicējs, individuālais komersants

Saimnieciskās darbības veicēja un individuālā komersanta apliekamo ienākumu nosaka atbilstoši likumam "**Par iedzīvotāju ienākuma nodokli**". Fiziskās personas apliekamo ienākumu aprēķina kā ieņēmumu un ar to gūšanu saistīto izdevumu starpību. No 2009. gada 1. janvāra ar nodokli netiek aplikti ienākumi no lauku tūrisma pakalpojuma sniegšanas, ja tie nepārsniedz 4000 latu. Maksātāji, kas gūst ienākumu no lauku tūrisma pakalpojumiem, nodrošina uzskaiti, lai noteiktu, kad minētie ienākumi sasniedz 4000 latu gadā.

Ja SDV, IK gūst ienākumu no lauksaimnieciskās ražošanas vai lauku tūrisma pakalpojumiem un citiem saimnieciskās darbības veidiem, tas samazina saimnieciskās darbības ienākumu par 4000 LVL no lauksaimnieciskās ražošanas vai lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas proporcionāli lauksaimnieciskās ražošanas vai lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas ieņēmumiem kopējos saimnieciskās darbības ieņēmumos.

**"Persona, kura ir reģistrējusies, drīkst atskaitīt PVN priekšnodokli par saņemtajiem pakalpojumiem un precēm, un tas ievērojami samazina tūrisma pakalpojuma pašizmaksu. Tādēļ ir vērts padomāt par šo reģistrāciju."**

Ar saimniecisko darbību saistītajos izdevumos netiek ieskaitīti izdevumi, kas nav tieši saistīti ar saimniecisko darbību.

Fiziskās personas taksācijas gada saimnieciskās darbības zaudējumi, kas radušies sakarā ar to, ka taksācijas gada ieņēmumi ir mazāki nekā izdevumi un izmaksas, sedzami hronoloģiskā secībā no nākamo triju taksācijas gadu saimnieciskās darbības apliekamā ienākuma.

Ienākuma nodokļa likme no saimnieciskās darbības ir 15%.

### SIA

SIA apliekamais ienākums ir saskaņā ar **Gada pārskatu likuma 11. un 12. pantu** sastādītā maksātāja gada pārskata peļņas vai zaudējumu aprēķinā uzrādītais peļņas vai zaudējumu

apjoms pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) aprēķināšanas, kas ir attiecīgi palielināts vai samazināts par to izdevumu vai izdevumu daļas summu, kuri nav tieši saistīti ar maksātāja saimniecisko darbību, un par to zaudējumu summu, kurus radījusi maksātājam piederošo vai tā lietošanā esošo sociālās infrastruktūras objektu uzturēšana. Apliekamais ienākums tiek koriģēts saskaņā ar likumu "**Par uzņēmumu ienākuma nodokli**".

Ja saskaņā ar šo likumu izdarītās nodokļa maksātāja taksācijas perioda peļņas vai zaudējumu koriģēšanas rezultāts ir zaudējumi, tos var segt hronoloģiskā secībā no nākamo astoņu taksācijas periodu apliekamā ienākuma.

Aprēķinot UIN, atlaides un atvieglojumi lauku tūrismam nav paredzēti.

Nodoklis ir 15% no šā apliekamā ienākuma.

### **Sociālās apdrošināšanas maksājumi**

Ievērojot likumu "**Par valsts sociālo apdrošināšanu**", SDV un IK ir pašnodarbinātās personas, kuras valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) maksā, ja saņemtie ienākumi mēnesī ir 180 latī. VSAOI likme pašnodarbinātajam ir 30,48%. Pašnodarbinātajam atskaites VID ir jāiesniedz katru ceturksni līdz 15. datumam.

SIA valdes locekļi ir darba ņēmēji. Atbilstoši likumam "**Par valsts sociālo apdrošināšanu**" valdes locekļi VSAOI maksā no noteiktās atlīdzības. Atlīdzību nosaka ar SIA dalībnieku lēmumu. Ja atlīdzība nav noteikta, tad valdes locekļi VSAOI nemaksā. Vispārējā kārtībā darba devēja likme ir 24,09%, darba ņēmēja - 9%.

Par darbiniekiem jāmaksā VSAOI vispārējā kārtībā un par tām samazina ar ienākuma nodokli (iedzīvotāju vai uzņēmumu) apliekamo ienākumu.

### **Nekustamā īpašuma nodokļa atlaides**

Nodokļa maksātāju kategorijām, kuri ir saimnieciskās darbības veicēji, pašvaldības var piešķirt nodokļa atvieglojumus. Tuvāk par šīm iespējām jāinteresējas attiecīgajā pašvaldībā, kurā atrodas nekustamais īpašums.

### **PVN**

Pievienotās vērtības nodokli (PVN) maksā tikai tās personas - SDV, IK un SIA -, kuras no lauku tūrisma darbības iepriekšējo 12 mēnešu laikā sasniegušas 10 000 latu apgrozījumu. Kamēr šāds sniegto pakalpojumu sliksnis nav sasniegts, var arī neregistrēties PVN reģistrā. Tas nozīmē, ka rēķinus un kvītis personas, kas nav PVN maksātājas, izraksta par pakalpojumu bez PVN 21%.

Persona, kura ir reģistrējusies, drīkst atskaitīt PVN priekšnodokli par saņemtajiem pakalpojumiem un precēm, un tas ievērojami samazina tūrisma pakalpojuma pašizmaksu. Tādēļ ir vērts padomāt par šo reģistrāciju.

Kad persona ir reģistrējusies PVN reģistrā, tad visos rēķinos, kases aparātā, kvītīs pakalpojuma cenai pievieno PVN 21% likmi. PVN deklarācijas iesniedz VID reizi mēnesī līdz nākamā mēneša 15. datumam, kā arī līdz šim datumam veic nodokļa nomaksu.

## **Maksājumi**

Norēķināties var bezskaidrā naudā. Tas nozīmē, ka pakalpojuma sniedzējs izraksta rēķinu pakalpojuma saņēmējam, kurš ieskaita naudu pakalpojuma sniedzēja bankas kontā.

Skaidrās naudas norēķiniem izmanto kases aparātu, kuru reģistrē VID.

Kases aparātu uzstāda apkalpojošais EKA serviss. Kases aparāta lietotājam katru dienu jāpilda kases aparāta žurnāls.

Pakalpojuma saņēmējam var izrakstīt arī VID reģistrētu kvīti, ja par sniegtajiem pakalpojumiem skaidrās naudas ieņēmumi mēnesī nepārsniedz sešas minimālās mēneša darba algas ( $180 \times 6 = 1080$  latu).